Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) WIELKA-POHULANKA 19—7.

Nr. Wilno, dnia 23 kwietnia 1934 r. 1049.-

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

x

x x

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

O d c z y t p r o f . M . R ö m e r a n a t e m a t s y t u a c j i L i t w y i N a d b a ł t y k i n a t e r e n i e m i ę d z y n a r o d o w y m . Prasa litewska z 21.IV.1934 r. donosi, iż dn.20 kwietnia prof.M.Römer wygłosił w auli uniwersytetu W. W. w Kownie odczyt p.t."Sytuacja Litwy - Nadbałtyki na arenie międzynarodowej". Streszczenie:

Zarówno państwo, jak i naród nie mogą pozostawać w stanie zupełnej izolacji. Zależność i wpływy wzajemne powstają z istoty rzeczy. Skutkiem tarć i walk poszczególne państwa tracą niekiedy swą niezależność, by przy innym układzie sił ponownie wypłynąć na widownię. Państwa, które po okresie niewoli i ucisku, dzięki ofiarom znów odzyskają wolność, cenią ją tem silniej, im więcej samozaparcia i miłości ojczyzny przejawili jej synowie podczas walk o odrodzenie. Lecz problem wolności i praca dla dobra ojczyzny nie mogą być zależne od stopnia zagrażającego jej niebezpieczeństwa. Związane one muszą być z problemem powszechnej pacyfikacji, mającej na celu nietylko zagwarantowanie status quo, lecz zmierzającej do zlikwidowania gwałtów międzynarodowych drogą naprawienia uczynionych krzywd.

Powstałe po wielkiej wojnie na gruzach zaborczych monarchij Niemieckiej, Austro-Węgierskiej i Rosyjskiej państwa odbudowywane były na zasadach narodowych. Mimo to sytuację polityczną w Europie nie można uważać za ustabilizowaną, gdyż w granicach obecnych jednostek państwowych znajdują się w dalszym ciągu narody, często może pokrewne i bliskie panującej większości, lecz nieposiadające wolności. Są to Ukraińcy, Rusini, Chorwaci, Słowaci i inni pozostający pod rządami Polaków, Rosjan, Czechów i Serbów. Skoro chodzi o Litwę, to wschodnią część jej terytorjum okupowali Polacy, na Zachodzie zaś /Tylża/ rządzą Niemcy.

Zresztą nietylko na Bałkanach i na Wschodzie Europy istnieją ogniska niezadowolenia.Flamandzki ruch separatystyczny dotknął Belgję, po Katalończykach podnoszą głowy Baskowie w Hiszpanji, a we Francji dają się wyczuć nietylko separatystyczne powiewy w Alzacji i Bretonji, lecz także powstają zaczątki ruchu Flamandów na Wschodzie i Basków oraz Prowansalów na Południu.

Stosunki międzynarodowe oparte są na etyce hotentockiej,egoizmie, gwałcie i oszustwie.Zwłaszcza państwa małe, sąsiadujące z wielkimi międzynarowymi rabusiami cierpią z racji takich stosunków. Istnieje kilka sposobów uregulowania stosunków w Europie:1/Powołanie dyrektorjatu mocarstw do rządzenia Europą; 2/Supremacja i rządy jednego narodu i utworzenie Imperjum Europejskiego; 3/Powszechny związek paneuropejski. Nierealność pierwszego projektu wykazało już Święte Przymierze.Supremację jednego narodu również należy odrzucić. Idei tej hołdują narodowi socjaliści w Niemczech, którzyby chcieli oprzeć pokój na hegemonji Niemiec w Europie. Jedynym możliwym projektem jest Pan-Europa. Dążyć do tego należy przez stworzenie regjonalnych bloków mniejszych państw,które następnie mogłyby połączyć się z innemi blokami lub mocarstwami. Jednym z takich związków państw mniejszych musiałby być związek bałtycki,który stanowiłyby Łotwa, Litwa i Estonja. Za pośrednictwem Finlandji blok ten mógłby nawiązać kontakt z blokiem skandynawskim,zaś przez Polskę z blokiem naddunajskim. Porozumienie z Polską byłoby możliwe, gdyby Polska uczyniła Litwie możliwe do przyjęcia propozycje, zmierzające ku naprawie krzywdy,uczynionej przez zagarnięcie Wileńszczyzny.

Po zawarciu paktu polsko-niemieckiego, Niemcy wszystkie swe siły skoncentrowały na Kłajpedzie.Gdy rząd litewski zareagował na przeciwpaństwową akcję hitlerowców kłajpedzkich,Niemcy odpowiedziały na to zamknięciem eksportu litewskiego.Litwa podjęła walkę z Niemcami bona fide i nie oglądając się na nikogo.Jeśli Litwa walkę przegra Kłajpeda dostanie się Niemcom,to rychło nastąpi ekonomiczna i polityczna zależność od Niemiec.Potem przyjdzie kolej na Pomorze i inne państwa bałtyckie,a żadne pakty Becka nic nie pomogą. Walka Litwy z Drang nach Osten jest również walką o związek bałtycki, a więc Litwa przystąpiła już do walki o ten związek.Niegdyś Polacy walczyli z carską przemocą "za naszą i waszą wolność".Teraz również Litwa walczy "za naszą wolność i waszą,panowie Polacy,Łotysze i Estończycy". Taką jest litewska logika związku bałtyckiego. Czy zrozumieją to Polacy, Łotysze i Estończycy? /Oklaski/.

Kronika.

Preussische Ztg." o nocie sygnatarjuszy konwencji kłajpedzkiej ."Liet.Aid." Nr.89 /IV.1934/:Jak podaje Elta, "Preussische Ztg." ponownie zamieściło artykuł o "gwałcie w Kłajpedzie", w którym, opierając się na swych informacjach donosi, iż sygnatarjusze konwencji kłajpedzkiej po otrzymaniu od rządu litewskiego danych, dotyczacych dochodzenia działalności stronników partyj Neumanna i Sassa, zamierzają doręczyć notę rządowi niemieckiemu.-

Konferencja kolejowa w Kownie .Prasa litewska /z 21.IV.1934/ donosi, iż dnia 20 kwietnia rozpoczęła się w Kownie koferencja kolejowa, w której biorą udział: Litwa, Niemcy i Łotwa. Konferencja rozpatrzy sprawę wyrównania opłat za przejazd kolejami w komunikacji z Niemiec do Sowietów przez Litwę i Łotwę. W końcu kwietnia odbędzie się w Berlinie konferencja z udziąłem Litwy, Łotwy, Sowietów i Niemiec, która rozpatrzy kwestję tranzytu przez Litwę i Łotwę oraz kwestję podwyższenia łotewskiej taryfy kolejowej.

Odnośnie sprawy litewsko-łotewskiego zatargu kolejowego, prasa litewska informuje, iż w czasie odbytej narady zarządów koleji litewskich i łotewskich uzgodniono jedynie kwestję ruchu pociągów krajowych. Natomiast kwestja pociągów tranzytowych nadal pozostaje sporna, a łotewskie władze kolejowe nie wykazują w tej sprawie żadnej inicjatywy.-

Dalsze dyskusje wileńskie w litewskim Klubie Politycznym .Prasa kowieńska /z 20.IV.1934/:W Klubie Politycznym odbywają się dyskusje w kwestji wileńskiej. 18 kwietnia w dyskusji wzięli udział profesorowie: K. Paksztas, A.Janułaitis, dr.J.Puryckis, p.W.Kvieska i inni.Dykusje nie zostały zakończone i będą kontynuowane.-

Pogłoski agencji niemieckiej o dostawie broni dla Litwy ./IV.1934/:Jedna z agencyj niemieckich donosi z Kłajpedy, że zawinął tam parowiec angielski "Balta Line" z ładunkiem 8 dział polowych /kalibru 7,5 cm/ oraz amuniacja. Działa pochodzą z fabryk francuskich. W czasie wyładowywania dostęp do portu był zamknięty przez wojsko.-

Projekt utworzenia przedstawicielstwa litewskiego w Brukseli ./IV.1934/: Z Kowna donoszą, że rząd litewski zamierza utworzyć w Brukseli stałe przedstawicielstwo litewskie. Na stanowisko chargé d'affaires mianowany ma być Girys, b.członek poselstwa litewskiego w Rydze.-

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ZYCIE SPOŁECZNE.

Inauguracja "tygodnia kultury humanistycznej" i przemówienie prezydenta Smetony ."Liet.Aidas" Nr.89 z 20.IV.1934 r. donosi, iż dnia 19 kwietnia z inicjatywy związku studentów wydz.humanistycznego uniwersytetu Witolda Wielkiego, w teatrze państwowym w Kownie odbyła się uroczysta inauguracja "tygodnia kultury humanistycznej", na którą przybył prezydent Smetona, premjer Tubelis i inni członkowie rządu.Po zagajeniu zebrania przez prezesa komitetu organizacyjnego studenta A.Papłauskasa i obiorze prezydjum, głos zabrał prezydent Smetona, który w obszernem swem przemówieniu /transmitowanem przez Radjo/ na wstępie omówił kwestję wychowania i jego znaczenia, następnie zaś scharakteryzował różne epizody z narodowego i kulturalnego życia Litwy. Mówiąc o czasach rosyjskich, prezydent Smetona oświadczył:"Administracja rosyjska i szkoły rosyjskie, plebanje i dwory polskie dbały o to, aby uniemożliwić lub przynajmniej utrudnić litewskie wychowanie narodowe. Przy takich okolicznościach litewscy działacze narodowi mogli przeciwstawić się obcym prądom jedynie w warunku zgodnej pracy. Wyrósłszy jednak w atmosferze liberalizmu lub radykalizmu rosyjskiego, sami zróżniczkowali się i podzielili na różne kierunki i często jedni drugim przeszkadzali. Niezgodność ta uzewnętrzniła się specjalnie z chwilą odzyskania swobody prasy. Taryby, która ogłosiła niepodległość Litwy,

nie chciała uznać mała grupa Litwinów, która w Szwajcarji, połączyła się w "Conseil Suprème National de Lithuanie", za plecami której intrygowali Polacy i Niemcy. Po przeniesieniu się z Wilna do Kowna Taryba napastowana była przez przybyłe z Rosji partje litewskie."

W dalszym ciągu prezydent Smetona wyraził zdanie, iż chociaż Taryba nie była utworzona w sposób demokratyczny /w związku z czem pewne czynniki wyrażały jej brak swego zaufania/, to jednak w owych czasach, gdy utworzyło się niepodległe Państwo Litewskie, nie można było utworzyć bardziej właściwego rządu. Taryba obrała prezydenta Litwy, który powołał do życia rząd, natomiast ten ze swej strony przeprowadził wybory do Sejmu Ustawodawczego. Jednak niewszyscy posłowie odpowiadali swemu zadaniu.

Mówiąc w dalszym ciągu o rasach i narodach, prezydent Smetona wyraził zdanie, iż mylnem jest twierdzenie, jakoby rasa aryjska była lepszą od innych ras lub też rasa biała stała wyżej od rasy żółtej czy czarnej. Wszystkie rasy korzystają z dorobku kulturalnego i tworzą własne państwa, to też niewłaściwem jest poniżanie jednych ras, zaś wywyższanie drugich.

Mówiąc o stosunkach społecznych w Litwie prezydent Smetona wyraził zdanie, iż pewna grupa społeczna źle uczyniła występując na łamach prasy obcej przeciwko rządowi z oskarżeniem rzekomego prześladowania katolicyzmu. Katolicy niemieccy nie przychodzą np. do Litwy i nie skarżą się na łamach jej prasy na prześladowania, które cierpią ze strony nacjonalistów. Co się tyczy litewskiego aparatu państwowego, to z chwilą swego powstania uległ on wpływom ludzi, którzy nie znali nawet języka litewskiego, a przecież mowa jest doniosłym czynnikiem kulturalnym. Trzeba też poznać dokładnie swój język i nietylko język, lecz również literaturę i historję. Zaznajomić się również należy z aktualnemi prądami, mianowicie komunizmem, faszyzmem i rządami opartemi na autorytecie.

Inteligencja litewska, zwłaszcza zaś młodzież winna więcej uwagi zwracać na teatr, rozwijać swój smak estetyczny, mniej nieco hołdować sztuce zmechanizowanej i t.d. Pozatem trzeba poznać swój własny kraj, gdyż np. w innych państwach młodzież obowiązana jest znać piękno swego kraju. Młodzież domaga się udziału w kierowaniu Państwem. Ludzi należycie przygotowanych do pracy Litwa nie posiada zbyt wiele. Nie wystarcza tu jednak samej wiedzy. Potrzebne jest również doświadczenie. Nadto, jeśli ma się otworzyć drogę młodemu pokoleniu, to nie oznacza jeszcze, iż starsza generacja ma się usunąć. Wogóle wielu jest powołanych, lecz mało wybranych.

Mówiąc o sprawie kłajpedzkiej, prezydent Smetona zaznaczył, iż, gdy rząd litewski poczynił pewne kroki przewidziane w statucie kłajpedzkim, znalazł się człowiek, stojący niedawno u steru rządu litewskiego, który wypowiedział się na korzyść obcych.

Przemówienie prezydenta Smetony wywołało gorące oklaski.-

K r o n i k a .

R e p r e z e n t a c y j n y   l o t   l i t e w s k i .Prasa kowieńska /z 20.IV.1934/:Eskadra litewska, składająca się z 5-ciu samolotów dokona lotu do stolic Europy Zachodniej. Wyprawa ta odbędzie się pod kierownictwem płk.inż.Gustaitisa. Wezmą w niej udział najwybitniejsi litewscy lotnicy wojskowi: mjr.Garolis, mjr.Januszkieviczius i por.Mikenas.-Pozatem prasa litewska donosi, iż b.naczelny dyrektor kolei J.Dobkieviczius ma być mianowany inspektorem komunikacji powietrznej.-

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH.

K r o n i k a .

P o n o w n e   o t w a r c i e   s z k o ł y   p o l s k i e j   w   W i ł k o m i e r z u ./IV.1934/:Z pogranicza litewskiego donoszą, iż w Wiłkomierzu przed 3-ma miesiącami została zamknięta szkoła polska, którą obecnie, naskutek starania społeczeństwa, została otwarta ponownie.-

137